

TÖRTÉNETI HABARCSOK DATÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A „HIDRAULIKUS TÉNYEZŐ” ALAPJÁN

Kelemen Éva

Művészetek Háza Eger Kht., 3300 Eger, Széchenyi u. 16.

E-mail: kelemeneva@muveszetekhaza.agria.hu

Rózsa Péter

Debreceni Egyetem, Ásvány- és Földtani Tanszék, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.

E-mail: rozsap@puma.unideb.hu

Abstract: According to some former studies the so-called „hydraulic factor” might be used for dating ancient mortars on a century scale. On the basis of new analyses and re-evaluation of the literature data, this paper suggests that usability of „hydraulic factor” for dating is limited to the mortars coming from the 13–15th centuries.

A történeti habarcsok döntően hidraulikus mészhabarcsoknak tekinthetők, s lényegében három alkotórészből – mész, töltőanyag és hidraulikus komponensek – állnak. A Jedrzejewska (1960) által bevezetett vizsgálati módszerrel a habarcsok CaCO_3 -tartalmát, az oldhatatlan maradékot és az úgynevezett „hidraulikus tényezőt” határozzuk meg, s ezek aránya jó közelítéssel megadja a habarcsok fő alkotórészeinek arányát. Ismert korú magyarországi habarcsok vizsgálata alapján fölmerült annak a lehetősége, hogy a „hidraulikus tényező” értéke alapján lehetőség nyílik a hazai történeti habarcsok évszázad pontosságú abszolút kormeghatározására (Zádor & T. Vándorffy, 1975; Zádor, 1983). Munkánk során áttekintettünk az irodalomban közölt magyarországi referencia-elemzéseket, s arra a következtetésre jutottunk, hogy a jelenlegi adatmennyiség birtokában a „hidraulikus tényező” értéke önmagában csupán nagyon korlátozottan alkalmas évszázad pontosságú datálásra. Ugyanakkor a csomorkányi templom középkori habarcsain végzett vizsgálataink alátámasztják, hogy a CaCO_3 , az oldhatatlan maradék és a hidraulikus tényező arányainak összevetése fontos eszköz lehet a történeti habarcsok relatív kormeghatározásánál.

IRODALOM

- Jedrzejewska, H. 1960: Old Mortars in Poland: A New Method of Investigation. – *Studies in Conservation* 5, 132–138.
- Zádor M. & T. Vándorffy M. 1975: A „hidraulikus tényező” szerepe a magyarországi habarcsok kormeghatározásánál – *Építés – építészettudomány* 7/1–2, 229–233.
- Zádor M. 1983: Műemlékek konzerválásának új módszerei. – Budapest: Műszaki Kiadó.